

Curling Hakemlerinin Kendini Sabotaj Düzeyleri

1. Yetkin Utku Kamuk

Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

2. Ercüment Şensoy

Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Özet

Bu çalışma, curling hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Katılıma gönüllü olur veren deneklerin kategorik ve demografik bilgileri toplanmış; kendini sabotaj düzeylerinin belirlenmesi amacıyla Kendini Sabotaj Ölçeği (KSÖ) kullanılmıştır. Verilerin toplanması için online veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Deneklerin KSÖ puanlarının medeni hal, cinsiyet, gelir düzeyi, hakemlik kategorisi ve yabancı dil bilgisi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farka sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmaya, curling federasyonu bünyesinde görevli hakemlerin tamamı ($N=34$) gönüllü olarak iştirak etmişlerdir. İstatistiksel analizler için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA testi kullanılmış, anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Curling hakemlerinin kendini sabotaj puanlarının cinsiyet, medeni hal, gelir düzeyi, hakemlik kategorisi ya da yabancı dil bilgisi düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) bulunmuştur. Bununla birlikte curling hakemlerinin KSÖ puanlarının medyan değerinin (38), kendini sabotaj genel medyan değerinden (60) ve futbol branşında görev yapan hakemlerin kendini sabotaj medyan değerinden (49) düşük olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Başarısızlık kaygısı, Dışsallaştırma, Spor

Self-Handicapping Levels of Curling Umpires

Abstract

This study is conducted to investigate self-handicapping levels of curling umpires. The categorical and demographic data of the subjects, who participated voluntarily, were collected. Self-handicapping scale (SHS) was used to determine self-handicapping levels of the participants by using the SHS. On-line data collection method was used and the umpires were asked to fill out an online survey by an e-mail invitation which was sent to their e-mail addresses. All of the current curling umpires ($N=34$) voluntarily participated in the study. Normality of the data was tested by Kolmogorov-Smirnov and $Q-Q$ plot and normal distribution was observed. Independent samples t test and one-way ANOVA test was used where appropriate. The statistical significance level was set as $p<.05$. It was found that there was no significant difference in the self-handicapping scores of the curling referees by gender, marital status, income level, refereeing category or proficiency of a foreign language knowledge ($p>.05$). This study revealed that the median value of the SHS scores of the curling umpires (38) was well below the general self-handicapping median value (60) and below the football referees' median value (49).

Key words: externalization, fear of failure, sports

GİRİŞ

İnsanoğlu hayatta çeşitli hedeflere ulaşmaya çalışan bir varlıktır ve bu hedeflere ulaşma yolunda içsel ya da dışsal çeşitli engellerle karşılaşabilmektedir. Dışsal engeller, içsel engellere göre daha açık bir şekilde izlenebilmekte ve anlaşılabilir (Barutçu Yıldırım ve Demir, 2017). Bu engeller, gerçekleştirilecek bir görevin ya da parçası olunacak bir işin olumsuz tecrübe ile neticelenmesine neden olabilme ihtimalini ortaya çıkartmaktadırlar. Bireyler, başarısızlıkla sonuçlanmasına olası bir durumu kendi benlikleri için tehdit olarak algıarlarsa, bireysel performanslarının düşük olmasına yol açacak koşulları bilinçli olarak yaratma eğilimi göstermektedirler (Kearns, Forbes ve Gardiner, 2007). Örneğin; bir sporcunun zorlu rakibiyle ertesi gün yapacağı müsabaka için performansını en üst düzeyde göstermek üzere fiziksel ve mental olarak hazırlanmak yerine, gün boyunca bahçesinde bulunan ağaçların kuru dallarını budamakla uğraştığı ve ertesi gün müsabakaya katıldığı varsayalım. Sporcunun bu davranışı sergilemesinin muhtemel nedeni; müsabakayı kazanamaması halinde gerekçe olarak bahçesinde çalışmak zorunda kalmış olduğunu öne sürebilecek olması, müsabakayı kazanması halinde ise kendisinin zaten iyi olduğunu ve hazırlık yapmadan bile başarı kazanabilecek düzeyde üstün yetenekli olduğunu iddia edebilecek olmasıdır. Burada sporcunun yaptığı, kendini sabotaj stratejisini uygulamaktır.

İlk defa 1978 yılında Jones ve Berglas tarafından kullanılarak literatüre kazandırılan kendini sabotaj kavramı (Higgins, 1990), birçok şekilde tanımlanmakla birlikte, genel olarak bireylerin gelecekte karşılaşabilmeleri muhtemel başarısızlıklarına gerekçe olacak mazeretleri istemli şekilde üreterek benliklerini koruma çabası olarak ifade edilmektedir (Sniezek, 2001). Bu çabalar iki ana kategoride sınıflandırılmaktadır. Bunlar davranışsal kendini sabotaj ve sözel kendini sabotajdır (Cox ve Guiliano, 1999). Bu sabotaj stratejileri birbirlerinden farklı olsalar da, kişinin özyeterlilik ve özbenlik algısını koruma ortak amacına sahiptirler (Hirt, McCrea ve Boris, 2003).

Davranışsal kendini sabotaj, bireyin performansına doğrudan etki eden, istemli olarak gerçekleştirilmiş ve dışarıdan gözlenme olanağı bulunan fiillerdir (Abacı ve Akın, 2011). Kendini sabotaj davranışlarının, bireylerin performansları ve başarıya ulaşmaları üzerinde bozucu etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Chen, Sun ve Wang, 2018). Başarı merkezli bir dünyada yaşanıyor olması nedeniyle, bireylerin performanslarının sonuçları kendi üzerlerinde güçlü bir etkiye neden olmaktadır. Başarı; yeterlilik ve verimli olma hissi, mutluluk, özgüven ve gurur duyma gibi olumlu duygulara neden olurken, başarısızlık; yetersizlik, güçsüzlük, üzüntü, utanç, özdeğerin azalması ve şevk kaybı gibi duyguları açığa çıkartmaktadır (Deppe ve Harackiewicz, 1996). Davranışsal kendini sabotaj stratejisi, başarının merkezde yer aldığı durumlarda, bireylerin daha sık başvurduğu yöntemdir. Başarısız olma ihtimalini kuvvetlendirecek gerekçeler yaratarak bireyler, başarısızlığın olumsuz etkilerinden uzak kalmaya ve kendilerini korumaya çalışmaktadırlar (Elliot ve Thrash, 2004). İşlerin ertelenmesi, işi ile ilgili olmayan faaliyetlere yönelme, madde ve/veya ilaç kullanımı, iş için gerekli olan hazırlık uygulamalarını yapılmaması ve zamanın kötü kullanımı gibi gözlenebilir davranışlar, bu sabotaj türüne aittir (Hirt, McCrea ve Boris, 2003; Solomon ve Rothblum, 1984; Zuckerman ve Tsai, 2005).

Kendini sabotaj stratejilerinin diğeri olan sözel kendini sabotajda uykusuzluk, utanç duyma, kendini iyi hissetmeme, stresli olma ya da çevresel koşulların başarıyı engellediği gibi gerekçeler ileri sürülerek, başarısızlığın nedeni bu mazeretlere dayandırılmaya çalışılmaktadır (Hirt, McCrea ve Boris, 2003; Thompson ve Richardson, 2001). Bu mazeretlerin kendini sabotaj

stratejisi olarak değerlendirilebilmesi için, mazeretin başarısızlığa gerekçe olmak üzere ve istemli şekilde üretilmiş olması gerekmektedir (Abacı ve Akın, 2011).

Tüm görevler, başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş olmaya bağlı olarak bireylerde duygusal tatmine yol açmakla birlikte, başarısızlık durumunda da aynı düzeyde negatif duygulara yol açmaktadır. Performansın gerçekleştirilmesi esnasında pek çok kişi tarafından izleniyor olmak ise bu durumu biraz daha zorlaştırmaktadır. Spor müsabakalarında oyunun parçası olan ve en sık eleştiriye maruz kalan kişi hakemdir. Hakem, müsabakayı kurallara uygun ve yansız olarak yöneten, kararlarına ve saptamalarına uyulması zorunlu olan otoritedir (Şahin, 2005).

Curling, buz üzerinde taşların kaydırılarak iç içe dairelerin bulunduğu 'ev' adı verilen alanda rakibin merkeze en yakın taşından daha yakın olabildiğince fazla taş biriktirmeye çalışması esasına dayalı olimpik bir spor dalıdır (Şahiner, 2010). Türkiye Curling Milli takımı, 2011 yılında üniversite kış oyunlarına katılarak ilk uluslararası müsabakasını gerçekleştirmiştir. Türkiye Curling Federasyonu ise 2016 yılında özerk bir federasyon olarak göreve başlamıştır (Türkiye Curling Federasyonu). Curling branşı ülkemizde oldukça yeni olduğundan, bu branşta görev yapmakta olan hakem sayısı, diğer branşlar dikkate alındığında, oldukça azdır.

Curling hakemi, oyunda kritik kararlar veren, oyunun kaderini etkileyen, pozisyonu yorumlayarak karar veren ve yanlış karar vermesi halinde oyuncular, antrenörler ve seyirciler üzerinde hayal kırıklığına neden olan kişidir (Technical Official's Manual, 2018).

Bu çalışmanın amacı, yukarıda verilmiş olan literatür bilgileri doğrultusunda, Türkiye Curling Federasyonu'na bağlı olarak görev yapmakta olan faal curling hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin incelenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Denekler

Bu çalışma, araştırmanın yapıldığı esnada Türkiye Curling Federasyonu bünyesinde aktif olarak görev yapmakta olan curling hakemlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya, federasyon bünyesinde mevcut olan 34 hakemin tamamı (25 erkek ve 9 kadın) iştirak etmiştir.

İzinler

Çalışmanın yapılabilmesi için gerekli etik kurul izni Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (2018-91), yazılı kurum izni ise Türkiye Curling Federasyonu'ndan alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Deneklerin kendini sabotaj düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Jones ve Rhodewalt tarafından geliştirilmiş ve Akın (2012) tarafından Türkçe'ye kazandırılmış olan Kendini Sabotaj Ölçeği (KSÖ) kullanılmıştır. Kullanılan ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0,90; test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise 0,94 olarak bulunmuştur. Araştırmada kullanılacak olan veriler çevrimiçi olarak toplanmış ve bu amaçla, deneklerin elektronik posta adreslerine davet metni gönderilmiştir. Araştırmaya katılıma gönüllü olanlar, kendilerine gönderilmiş olan bağlantıyı takip ederek katılım sağlamışlardır. Veri toplama aracı, gönüllü katılım beyanının olumlu olmaması halinde veri toplama işlemine geçilmesine izin vermeyecek şekilde tasarlanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Verilerin istatistiksel analizi SPSS (IBM Corp. 2013, Release 22.0.0.0, 64-bit edition; Lisans: Hitit Üniversitesi) ticari yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ve *Q-Q* plot grafiği ile incelenmiş ve normal dağılıma uygun olduğu ($p>0,05$) görülmüştür. İki grup arasındaki farkların incelenmesi amacıyla bağımsız örneklem *t* testi, ikiden fazla grup arasında fark olup olmadığının belirlenmesi için ise tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılığın anlamlılık düzeyi olarak 0,05 değeri kabul edilmiştir. Elde edilen verilere ait tanımlayıcı istatistikler frekans ve yüzde değeri olarak verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hakemlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 1’de yer almaktadır. Hakemlerin %73,5’i erkek, %26,5’i kadındır. Medeni durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında hakemlerin %61,8’inin evli, %38,2’sinin bekar olduğu görülmektedir. Hakemlerin %8,8’i lise düzeyinde eğitime sahipken, %92,2’si lisans ya da lisansüstü eğitim düzeyindedir. Aylık gelir düzeyleri incelendiğinde, curling hakemlerinin %5,9’unun 2500 TL’nin altında aylık gelire, %14,7’sinin 5000 TL ve üzeri gelire ve %79,4’ünün 2500-5000 TL aralığında aylık gelir düzeyine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Curling hakemlerinin %11,28’i yabancı dil bilmemektedir. Az düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olan hakem oranı %41,2, orta düzeyde bilgisi olan oranı %29,4, iyi ve çok iyi olan hakemlerin oranları ise her bir kategori için %8,8’dir. Hakemlik kategorilerine göre dağılımlarına bakıldığında aday hakem oranının %26,5, il hakemi oranının %32,3, ulusal hakem oranının %32,3 ve uluslararası hakem oranının ise %8,8 olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Deneklerin Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler		<i>f</i>	%
Cinsiyet	<i>Erkek</i>	25	73,5
	<i>Kadın</i>	9	26,5
Medeni Durum	<i>Bekar</i>	13	38,2
	<i>Evli</i>	21	61,8
Öğrenim Düzeyi	<i>Lise</i>	3	8,8
	<i>Lisans</i>	26	76,5
	<i>Lisansüstü</i>	5	14,7
Aylık Gelir Düzeyi (TL)	<i>1604-2500 TL</i>	2	5,9
	<i>2501-3500 TL</i>	15	44,1
	<i>3501-5000 TL</i>	12	35,3
	<i>5001-7000 TL</i>	3	8,8
	<i>7001 TL ve üzeri</i>	2	5,9
Yabancı Dil Bilgisi Düzeyi	<i>Bilmiyor</i>	4	11,8
	<i>Az</i>	14	41,2
	<i>Orta</i>	10	29,4
	<i>İyi</i>	3	8,8
	<i>Çok iyi</i>	3	8,8

Hakem Statüsü			
	Aday	9	26,5
	İl	11	32,3
	Ulusal	11	32,3
	Uluslararası	3	8,8

Tablo 2'ye göre, curling hakemlerinin 21 ile 52 yaş aralığında olduğu, erkek hakemlerin yaş ortalamasının $33,9 \pm 7,57$ yıl ve kadın hakemlerin yaş ortalamasının $32,1 \pm 5,88$ yıl olduğu anlaşılmaktadır. Genel yaş ortalaması ise $33,4 \pm 7,12$ yıl düzeyindedir.

Tablo 2: Deneklerin Yaş Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistikleri

Cinsiyet	n	En düşük	En yüksek	Ortalama	SS
Erkek	25	21,00	52,00	33,9	7,57
Kadın	9	24,00	40,00	32,1	5,88
Tümü	34	21,00	52,00	33,4	7,12

Curling hakemlerinin meslek gruplarına göre dağılımı Tablo 3'te verilmektedir Buna göre, hakemlerin %26,5'inin işçi statüsünde çalıştığı, %55,9'unun devlet memuru olduğu ve %17,6'sının özel sektörde görev yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Deneklerin Meslek Grubu Değişkenine Göre Dağılımı

Meslek Grubu	f	%
İşçi	9	26,5
Memur	19	55,9
Özel Sektör	6	17,6
Toplam	34	100

Tablo 4, curling hakemlerinin kendini sabotaj ölçeğinden (KSÖ) elde ettikleri puanları özetlemektedir. Araştırmaya katılan hakemlerin KSÖ puanları 17 ile 64 arasında yayılım göstermektedir (aralık=47). Katılımcıların KSÖ puanlarının ortalaması $46,6 \pm 11,45$ olarak hesaplanmıştır. Curling hakemlerinin KSÖ puanlarının medyan değeri 48 olarak bulunmuştur.

Tablo 4: Curling Hakemlerinin Kendini Sabotaj Puanları

Kendini Sabotaj Puanı	
N	34
Aralık	47
En düşük	17
En yüksek	64
Ortalama	46,6
Standart Sapma	11,45
Medyan	48

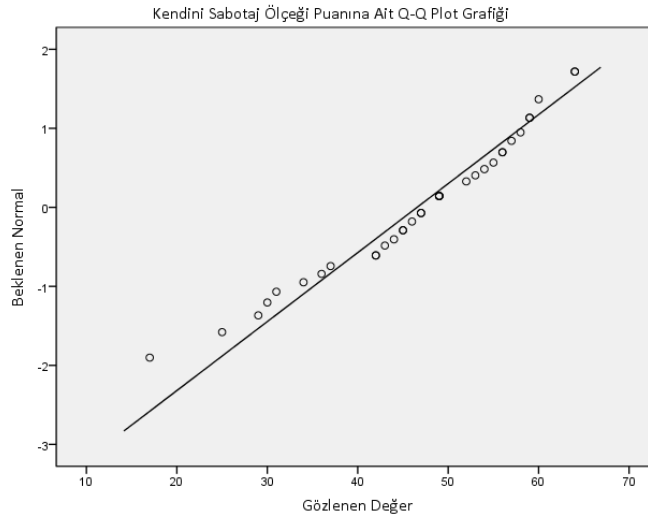
Çıkarımsal istatistiklerin yapılabilmesi için gerekli istatistiksel analiz yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla, elde edilmiş olan verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı Kolmogorov-Smirnov testi (Tablo 5) ve Q-Q Plot grafiği (Grafik 1) ile test edilmiş ve dağılımın normallik varsayımına

uygun olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda elde edilmiş olan p değeri 0,05'ten büyük olduğundan ($p=0,200$) verilerin normal dağılıma uygun olduğuna karar verilmiş ancak, grafiksel inceleme yapılarak doğrulanması amacıyla $Q-Q$ plot testi de gerçekleştirilmiştir. Verilerin, en iyi uyum doğrusunun etrafında dağıldığı görülmüştür.

Tablo 5: Verilerin Normal Dağılıma Uygunluğunun Kolmogorov-Smirnov Testi ile İncelenmesi

		Kendini Sabotaj Ölçeği Puanı
N		34
Normal Parametreler	<i>Ortalama</i>	46,6
	<i>Standart Sapma</i>	11,45
Uç Farklılıklar	<i>Mutlak</i>	0,110
	<i>Pozitif</i>	0,064
	<i>Negatif</i>	-0,110
Test İstatistiği		0,110
p		0,200

Tek yönlü varyans analizi kullanılarak yapılan istatistiksel incelemelerde, curling hakemlerinin KSÖ puanlarının öğrenim düzeyi, meslek grubu, gelir düzeyi, yabancı dil bilgisi ve hakemlik kategorisi düzeylerine göre farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 6).

Grafik 1: Verilerin Normal Dağılıma Uygunluğunun $Q-Q$ Plot Testi ile İncelenmesi

Tablo 6: KSÖ Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Testi ile İncelenmesi

		Kareler	df	Ortalama	F	p
Öğrenim Düzeyi	Gruplar	385,38	2	192,689	1,515	0,24
	Grup içi	3943,00	31	127,194		
Meslek Grubu	Gruplar	45,36	2	22,681	0,164	0,85
	Grup içi	4283,02	31	138,162		
Gelir Düzeyi	Gruplar	863,47	4	215,866	1,807	0,16
	Grup içi	3464,91	29	119,480		
Yabancı Dil Bilgi Düzeyi	Gruplar	633,44	4	158,360	1,243	0,32
	Grup içi	3694,94	29	127,412		
Hakem Kategorisi	Gruplar	387,90	3	129,299	0,984	0,41
	Grup içi	3940,48	30	131,349		

Hakemlerin KSÖ puanları arasında medeni durum ve cinsiyet faktörlerine göre fark olup olmadığı bağımsız örneklem *t* testi ile incelenmiş, her ikisinde de KSÖ puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) görülmüştür (Tablo 7).

Tablo 7: KSÖ Puanlarının Bağımsız Örneklem *t* Testi ile İncelenmesi

Değişkenler	n	Ortalama	SS	t	df	p
Evli	21	46,86	12,27	-	26,688	0,85
Bekar	13	44,08	10,45	0,198		
Erkek	25	46,76	11,74	0,172	14,742	0,87
Kadın	9	46,00	11,26			

TARTIŞMA

Curling hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin incelendiği bu çalışma, faal curling hakemlerinin dahil edildiği, bilindiği kadarıyla şu ana kadar yapılmış olan tek çalışmadır. Çalışma sonuçlarına göre, Türkiye Curling Federasyonu bünyesinde faaliyet göstermekte olan hakemlerin KSÖ puanlarının ($46,6\pm 11,45$; medyan 48) literatürde belirtilen medyan değerinden (60) düşük olduğu ortaya konulmuştur. Yüksek KSÖ puanlarının davranışsal ve sözel kendini sabotaj eğiliminin yüksek olduğunu belirttiği bilindiğinden (Abacı ve Akın, 2011), genel medyan değerinin altında KSÖ puanlarına sahip olmaları nedeniyle, curling hakemlerinin kendini sabotaj eğilimlerinin ortalamadan düşük olduğu söylenebilir.

Curling oyunu geleneksel bir oyun olup, oyuncuların geleneklere uygun olarak oyun içi davranışlar sergiledikleri, haksız bir galibiyet kazanmaktansa kaybetmeyi tercih ettikleri bir spor branşıdır (Olimpik Kış Sporları Kuralları, 2017). Oyuncuların bu ruha sahip olmaları hakemlerin işini, diğer spor branşlarına kıyaslandığında, kolaylaştırmakta ve oyunun yönetimini daha sağlıklı hale getirmektedir. Çünkü curling branşında oyuncular, müsabaka içerisinde kararların verilmesinde aktif olarak görev almaktadırlar. Bu, hakemlerin iş yükünü hafifletmekte ve sorumluluğun paylaşılması nedeniyle, hata yapmış olmaktan dolayı negatif duyguların oluşmasını kısmen engellemektedir. Ancak, kararın mutlak olarak hakem tarafından verilmesi gereken pozisyonlar da elbette bulunmaktadır. Curling hakemlerinin KSÖ puanlarının

düşük çıkmasının nedeninin, curling oyununun felsefi gereği oyuncuların fair-play ruhuna uygun davranış sergileme eğilimlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Spor alanında yapılan akademik çalışmalara bakıldığında, kendini sabotaj kavramını kapsayan çalışmalarda çoğunlukla sporcuların kendini sabotaj düzeylerine odaklanıldığı görülmektedir. Coudevylle, Ginis, Famose ve Gernigon müsabık basketbol oyuncuları üzerinde yaptıkları çalışmada erkeklerin kendini sabotaj eğilimlerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu ve bunun da sporcuların performansları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğunu bulmuşlardır (Coudevylle, Ginis, Famose ve Gernigon, 2008). Kuczka ve Treasure (2005), elit golf sporcularının kendini sabotaj düzeylerini de inceledikleri çalışmada, müsabakanın önem düzeyini “düşük” olarak tanımlayan sporcuların sözel kendini sabotaj düzeylerinin, müsabakanın önemini “yüksek” olarak belirten sporcuların kendini sabotaj düzeylerinden daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Genç elit sporcular üzerinde yapılan bir çalışmada, futbolcuların suçluluk eğilimi ile kendini sabotaj arasında negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Hofseth, Toering ve Jordet, 2015). Judo sporcuları üzerinde yapılan bir araştırmada, kendini sabotaj eğilimi yüksek olan judocuların başarısızlıklarını dışsal faktörlere yükleme davranışının, düşük kendini sabotaj eğilimine sahip olan judoculara göre daha sık görüldüğü belirtilmiştir (Greenless, Jones, Holder ve Thelwell, 2006).

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, kendini sabotaj konusunda çalışmaların genellikle akademik alanda (öğretmenler, öğrenciler ve akademik personeli üzerinde) gerçekleştirildiği görülmektedir (Barutçu Yıldırım ve Demir, 2017; Özgüngör ve Duatepe Paksu, 2017; Üzbe ve Bacanlı, 2015). Spor alanında ülkemizde yapılan bir çalışmada, farklı branşlara sahip sporcuların kendini sabotaj puanlarının $54,65 \pm 11,30$ olduğu gösterilmiştir (bu ortalama değer, çalışmada kullanılan puanlama sisteminden kaynaklı fark nötralize edilerek verilmiştir) (Gözmen Elmas ve Aşçı, 2017). Spor alanında hakemlerin kendini sabotaj düzeyleri üzerine yapılan akademik araştırmalar tarandığında ise, ülkemizde yapılmış olan tek çalışma dışında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Futbol hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin incelendiği bu araştırmada, hakemlerin kendini sabotaj puanlarının $50,39 \pm 12,61$ olduğu ve futbol hakemlerinin kendini sabotaj eğilimlerinin incelenmiş olan değişkenlere göre farklılık göstermediği belirtilmiştir (Kamuk, Evli ve Tecimer, 2018). Mevcut çalışmadan elde edilen curling hakemlerinin KSÖ puanları, futbol hakemlerine ait KSÖ puanlarından daha düşüktür. Bunun sebebinin, futbol oyununun oldukça ilgi duyulan ve izlenme oranı oldukça yüksek bir spor dalı olmasına bağlı olarak, seyircilerin oyun kurallarını diğer branşlara göre daha iyi bilmelerinin hakemler üzerinde baskıya neden olma ihtimali olduğu düşünülmektedir. Curling branşının ülkemizde yaygın olarak bilinmemesi ve verilmiş olan kararların izleyiciler tarafından rahat bir şekilde yorumlama olasılığının futbola göre oldukça düşük olmasının, curling hakemlerinin futbol hakemlerinin hissettiği baskıdan daha az seyirci baskısı yaşamalarına neden olduğu söylenebilir. Bununla birlikte curling sporunun ruhunda yer alan fair-play anlayışının da curling hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerini etkilediği düşünülmektedir.

Kendini sabotajın özsaygıyı potansiyel bir tehdide karşı koruma stratejisi olduğu bilinmektedir (Abacı ve Akın, 2011). Yaşam koşullarının başarı merkezli bir yaşam tarzını zorunlu kıldığı günümüzde, bireyler başarısız olma durumunda özsaygılarının tehdit edileceği kaygısını yaşamaktadırlar. Bu durum, düşük özsaygı düzeyine sahip olan bireylerde kendini sabotaj davranışının ortaya çıkma olasılığını arttırmaktadır (Üzar Özçetin ve Hiçdurmaz, 2016). Mevcut çalışmada curling hakemlerinin özsaygı düzeylerinin incelenmesinin çalışmaya dahil edilmemiş olması nedeniyle, KSÖ puanlarının özsaygı ile ilişkisi hakkında bir çıkarım

yapılamamıştır. Ancak, özsaygı ve kendini sabotaj düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı diğer çalışmalarda özsaygı ve KSÖ puanları arasında negatif bir ilişki olduğu (Barutçu Yıldırım ve Demir, 2017) özsaygı düzeyi yüksek olan bireylerin kendini sabotaj stratejilerine başvurma frekansının daha az olduğu (Üzbe ve Bacanlı, 2015) düşük özsaygı düzeyine sahip bireylerin ise kendini sabotaja daha sık yöneldikleri (Ferradas, Freire, Rodriguez ve Pineiro, 2018). yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konmuştur. Literatür bilgileri göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, curling hakemlerinin KSÖ puanlarının futbol hakemlerinin KSÖ puanlarından düşük olmasının, curling hakemlerinin özsaygı düzeylerinden kaynaklanmış olabileceği ancak bu çıkarımın yapılacak olan çalışmalarla desteklenmesine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Yapılan çalışma sonucunda, curling hakemlerinin kendini sabotaj puanlarının futbol hakemlerinin puanları ile karşılaştırıldığında düşük olduğu ancak, hem curling hem de futbol branşlarında görev yapan hakemlerin kendini sabotaj düzeylerinde cinsiyet, medeni durum, öğrenim düzeyi, gelir düzeyi, meslek grubu veya yabancı dil bilgisi düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın var olmadığı tespit edilmiştir. Curling branşında görev yapan hakemlerin KSÖ puanlarının düşük olmasının, yukarıda değinilen değişkenlere ek olarak, curling branşının futbola göre popülaritesinin daha az olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Farklı spor dallarında görev yapan hakemlerin de benzer çalışmalara dâhil edilmesinin literatüre katkı sağlama açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abacı, R. ve Akın, A. (2011). Kendini sabotaj. Pegem Akademi. Ankara.
- Akın, A. (2012). Kendini sabotaj ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(164), 176-187.
- Barutçu Yıldırım, F. ve Demir, A. (2017). Kendini engelleme yordayıcıları olarak öz saygı, öz anlayış ve akademik öz yeterlilik. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 676-701.
- Chen, Z., Sun, K. ve Wang, K. (2018). Self-esteem, achievement goals, and self-handicapping in college physical education. *Psychological Reports*, 121(4), 690-704.
- Coudevylle, G., Ginis, K. M., Famose, J. P. ve Gernigon, C. (2008). Effects of self-handicapping strategies on anxiety before athletic performance. *Sport Psychologist*, 22(3), 304-315.
- Cox, C. B. ve Guiliano, T. A. (1999). Constructing obstacles vs. making excuses: examining perceivers' reactions to behavioral and self-reported self-handicapping. *Journal of Social Behavior and Personality*, 14(3), 419-433.
- Deppe, R. K. ve Harackiewicz, J. M. (1996). Self-handicapping and intrinsic motivation: Buffering intrinsic motivation from the threat of failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(4), 868-876.
- Elliot, A. J. ve Thrash, T. M. (2004). The intergenerational transmission of fear of failure. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 957-971.
- Ferradas, M. M., Freire, C., Rodriguez, S. ve Pineiro, I. (2018). Self-handicapping and self-esteem profiles and their relation to achievement goals. *Annals of psychology*, 34(3), 545-554.
- Greenless, I., Jones, S., Holder, T. ve Thelwell, R. (2006). The effects of self-handicapping on attributions and perceived judo competence. *Journal of Sports Sciences*, 24(3), 273-280.
- Gözmen Elmas, A. ve Aşçı, F. H. (2017). Sporcularda kendini sabotaj: Benlik saygısı, başarı hedefleri ve başarısızlık korkusunun rolü. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 108-117. doi: 10.5336/sportsci.2017-55210
- Higgins, R. L., Snyder, C. R. ve Berglas, S. (Ed.) (1990) Self-handicapping the paradox that isn't. Plenum Press. New York. Higgins, R.L. Self-handicapping: Historical roots and contemporary branches (s. 1-20).
- Hirt, E. R., McCrea, S. M. ve Boris, H. I. (2003). I know you self-handicapped last exam: gender differences in reactions to self-handicapping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(1), 177-193.

- Hofseth, E., Toering, T. ve Jordet, G. (2015). Shame proneness, guilt proneness, behavioral self-handicapping, and skill level: A mediational analysis. *Journal of Applied Sport Psychology*, 00, 1-12. doi: 10.1080/10413200.2015.1014974
- Kamuk, Y. U., Evli, F. ve Tecimer, H. (2018). Futbol hakemlerinin kendini sabotaj düzeyleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2257-2267. doi:10.17218/hititsosbil.461486
- Kearns, H., Forbes, A. ve Gardiner, M. (2007). A cognitive behavioural coaching intervention for the treatment of perfectionism and self-handicapping in a nonclinical population. *Behaviour Change*, 24(3), 157-172.
- Kuczka, K. K. ve Treasure, D. C. (2005). Self-handicapping in competitive sport: influence of the motivational climate, self-efficacy, and perceived importance. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(5), 539-550. doi:10.1016/j.psychsport.2004.03.007
- Olimpik Kış Sporları Kuralları (2017). Türkiye Curling Federasyonu. Versiyon Ekim.
- Özgüngör S. ve Duatepe Paksu, A. (2017). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı düzeyine göre akademik başarıyı yordayan değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 111-125.
- Sniezek, R. C. (2001). Behavioral self-handicapping among male and female athletes. *Modern Psychological Studies*, 7(1), 20-27.
- Solomon, L. J. ve Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4), 503-509.
- Şahin, H. M. (2005). Beden eğitimi ve spor sözlüğü. Morpa yayınları. İstanbul.
- Şahiner, E. (2010). Curling aday hakem kursu ders notları. Türkiye Buz Pateni Federasyonu. Erzurum.
- Technical Official's Manual (2018). World Curling Federation, Version October.
- Thompson, T. ve Richardson, A. (2001). Self-handicapping status, claimed self-handicaps and reduced practice effort following success and failure feedback. *British Journal of Educational Psychology*, 71(1), 151-170.
- Türkiye Curling Federasyonu. Federasyonun tarihçesi. <http://curling.gov.tr/detaylar/56/federasyon-tarihi> adresinden erişildi. (ET:15.09.2018).
- Üzar Özçetin, Y. S. ve Hiçdurmaz, D. (2016). Kendini sabote etme ve ruh sağlığı üzerine etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2), 145-154. doi: 10.18863/pgy.13806
- Üzbe, N. ve Bacanlı, H. (2015). Başarı hedef yönelimi, benlik saygısı ve akademik başarının kendini engellemeyi yordamadaki rolü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 33-50.
- Zuckerman, M. ve Tsai, F. F. (2005). Costs of self-handicapping. *Journal of Personality*, 73(2), 411-442.